

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP LIMBURG

Koninklijk Natuurhistorisch Genootschap in Limburg
Jaarverslag 2023

Aanvaard door het bestuur op 22 januari 2024

Goedgekeurd door de Algemene Ledenvergadering op 18 april 2024

1 INLEIDING

Het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (NHGL) is in 1910 opgericht en heeft zich sindsdien ontwikkeld tot een unieke vereniging voor natuurstudie en veldonderzoek in deze provincie. Al 113 jaar lang zet het zich in voor het stimuleren van veldonderzoek aan en publicaties over geologie, landschap, flora en fauna van de provincie Limburg.

Het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg is een vereniging die met activiteiten als het geven van lezingen en het organiseren van excursies, inventarisaties en (monitorings-)onderzoeken natuurminnende en -bestuderende vrijwilligers uit Limburg en de rest van Nederland bindt en boeit.

De resultaten van het veelzijdige, vooral door vrijwilligers uitgevoerde onderzoek vinden hun weg naar internetfora en databanken en worden gepresenteerd in het Natuurhistorisch Maandblad, andere verenigingsperiodieken of (soms omvangrijke) publicaties zoals verspreidingsatlassen van diverse soortgroepen. Sinds 2010 wordt ook gewerkt aan publicaties die natuurgebieden op lokale schaal, zoals binnen een gemeente, beschrijven. Zo kan een breed publiek kennis nemen van de vergaarde informatie en op de hoogte blijven van de stand van de natuur. Voor de leden worden contactdagen gehouden en excursies georganiseerd. Deze zijn overigens ook voor niet-leden toegankelijk. De vereniging kan voor een aantal professionele taken terugvallen op een kleine, gemotiveerde werkorganisatie.

Inkomsten worden voor een deel gegenereerd uit contributies en giften. Voor het uitvoeren van zijn kerntaken verkrijgt het Genootschap daarnaast een gewaardeerde en onmisbare aanvulling op de exploitatiebegroting in de vorm van een jaarlijkse subsidie van de Provincie Limburg. Deze kerntaken zijn: het stimuleren van het doen van onderzoek aan natuur en landschap middels studiegroepen, het uitgeven van een maandblad, het organiseren van een contactdag en een inventarisatieweekend en het faciliteren van de vrijwilligers door een eigen ondersteunend bureau. Voor het uitvoeren van projecten worden aparte subsidies aangevraagd; hiermee worden onderdelen van projecten gefinancierd die door vakkrachten uitgevoerd moeten worden. Het grootste deel van het werk aan projecten wordt echter door vrijwilligers gedaan.

Dit jaarverslag geeft inzicht in en verantwoordt de ontwikkelingen van de vereniging en de activiteiten in het jaar 2023. Het behandelt achtereenvolgens de bestuurssamenstelling en het ledenaantal, de activiteiten die door de Studiegroepen en Kringen zijn ontplooid, personele zaken, de jaargang 112 (2023) van het Natuurhistorisch Maandblad en andere publicaties, promotie- en publiciteitscampagnes. Daarnaast geeft het een overzicht van actuele ontwikkelingen in projecten en bevat het tot slot een korte financiële paragraaf.

2 LEDEN EN BESTUUR

De afgelopen jaren liet het ledenaantal een lichte stijging zien. In 2019 telde het Genootschap 1024 leden, in 2020 1038, in 2021 1056, in 2022 1015 leden en in 2023 is het ledenaantal weer aanzienlijk gestegen naar 1040 leden. Er zijn 32 nieuwe leden bijgekomen, waarvan 3 jeugdigen. Door het organiseren van cursussen voor de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven zijn er veel nieuwe leden bij het Genootschap gekomen, men moet immers lid zijn van de vereniging om aan de cursus deel te mogen nemen. Een groot aantal leden is het Genootschap door de jaren heen trouw; een lidmaatschap lijkt voor het leven. Naast de individuele leden waren er in 2023 ook 32 betalende instellingen. Door niet betalende relaties (ruilverkeer) en de gratis lidmaatschappen voor huisgenoten, is het aantal feitelijke lezers van het Natuurhistorisch Maandblad vele malen groter. De ledenadministratie werd in 2023 onderhouden door de kantoormedewerkster.

In 2023 is het onderscheid tussen het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur opgeheven en is het aantal bestuursleden teruggebracht tot een maximum van zeven.

Per 31 december 2023 was de samenstelling van het bestuur als volgt.

Bestuur:

Frank Oelmeijer	voorzitter
Math de Ponti	vice-voorzitter
Frank Assendelft	penningmeester
Susanne Hanssen	secretaris
Ben Mattheij	lid
Jan Joost Bakhuizen	lid
Toon van Baal	lid

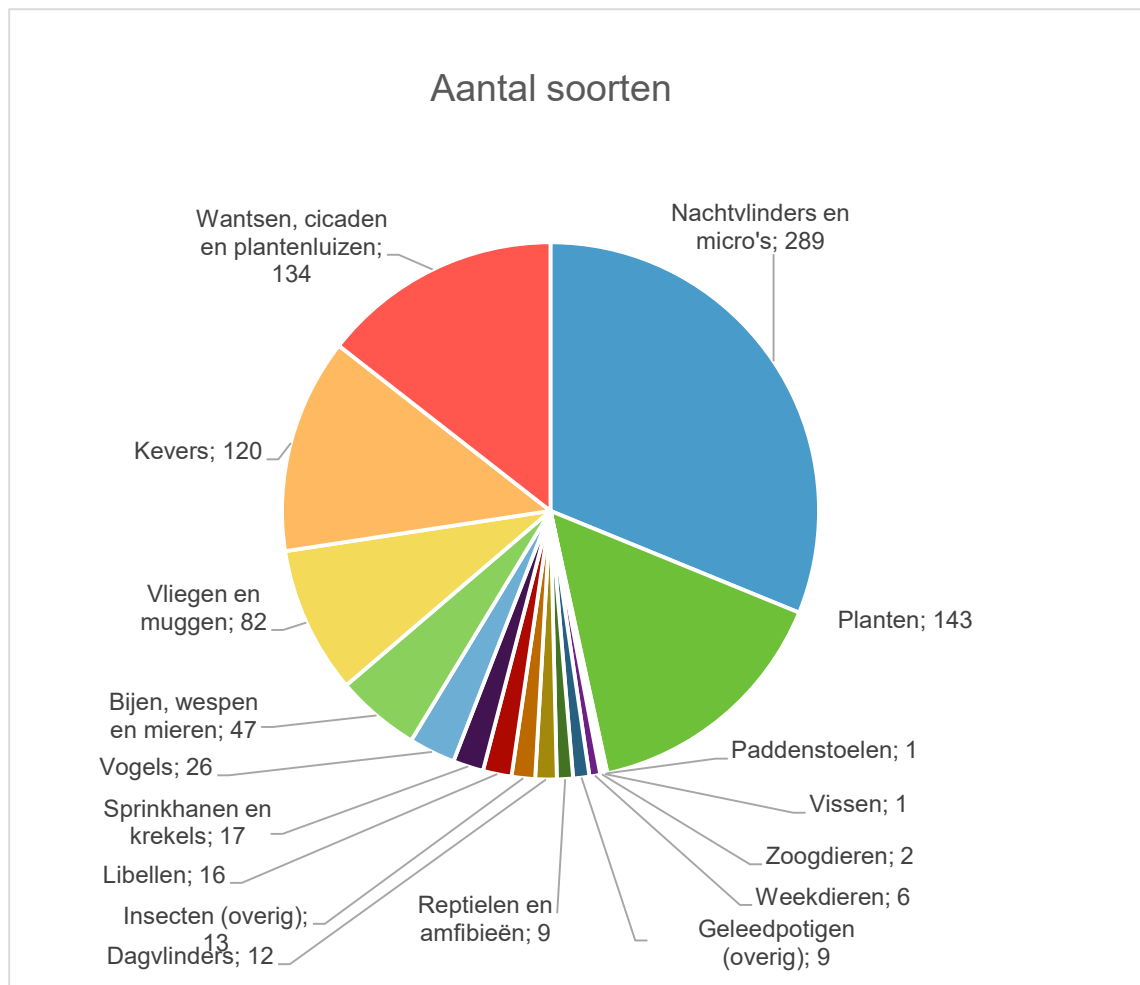
Binnen het bestuur wordt gewerkt met een portefeuillevindeling waarbij ieder lid een aantal studiegroepen en kringen onder zijn of haar hoede heeft, om zo te waarborgen dat er korte lijnen zijn tussen het bestuur, de kringen en de studiegroepen.

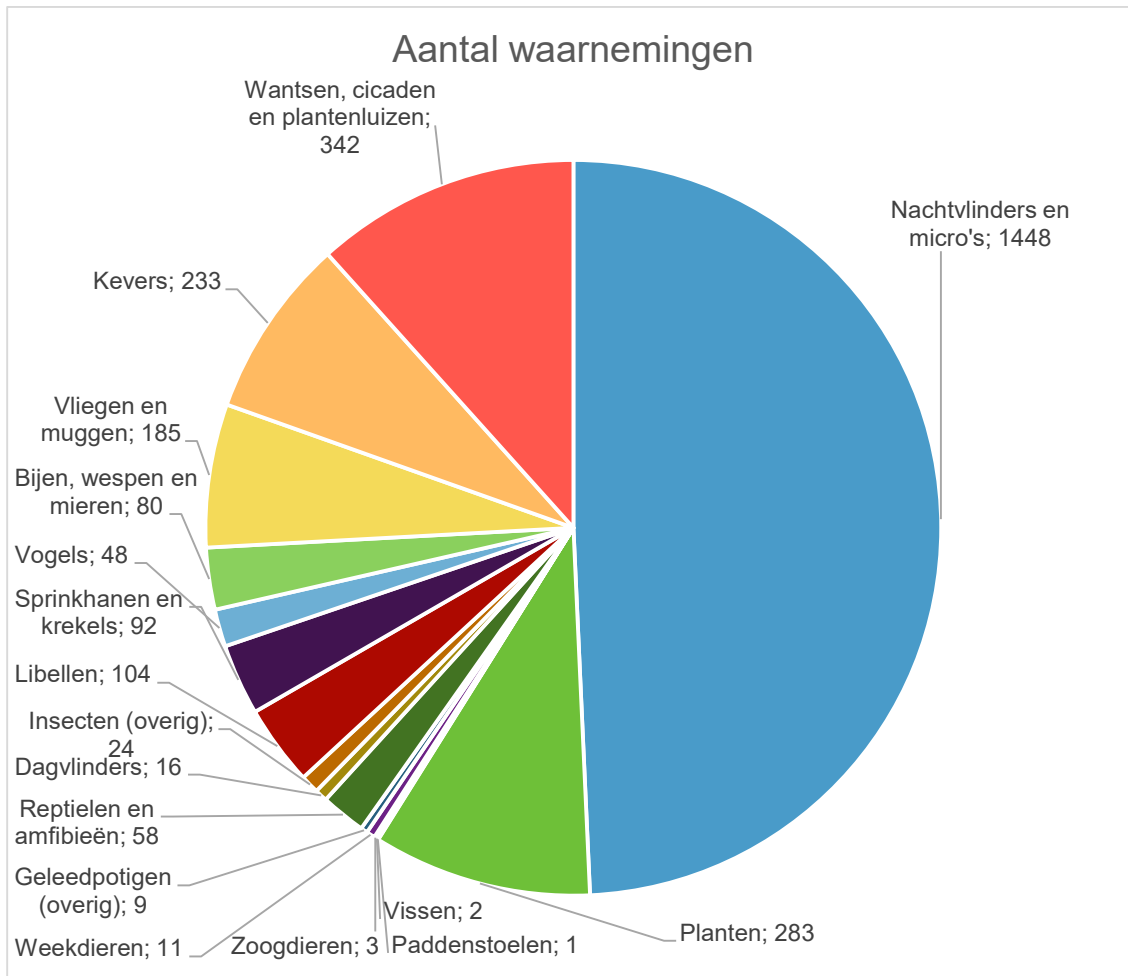
3 ACTIVITEITEN VAN STUDIEGROEPEN EN KRINGEN

Leden kunnen binnen de vereniging profiteren van zowel de thematisch georganiseerde Studiegroepen als van de regionaal opererende Kringen. De activiteiten van Kringen en Studiegroepen zijn voor alle geïnteresseerden toegankelijk. Met wisselende intensiteit werden velerlei veldbiologische inventarisaties, onderzoeksprojecten, werkdagen, excursies en lezingen georganiseerd.

Van 16 tot en met 18 juni werd het **Genootschapsweekend** georganiseerd. Dit maakte deel uit van het jaarrond onderzoek in de ENCI-groeve en op de Sint-Pietersberg in Maastricht dat door diverse studiegroepen wordt uitgevoerd. Op vrijdag verzorgde Gaby Bollen, ecooloog bij Natuurmonumenten, een inleidende lezing over het gebied en haar bijzondere natuurwaarden. Daarna begon het onderzoek aan nachtvlinders en andere insecten die op de lichtval afkwamen, dit werd uitgevoerd op de top van de Observant. Op zaterdag waren er diverse

excursies van de studiegroepen. De Plantensociologische Werkgroep maakte een aantal opnamen in de ENCI-groeve. De Herpetologische Studiegroep onderzocht de wateren in de ENCI-groeve. De Plantenstudiegroep inventariseerde de ENCI-groeve, de ENCI-weide en de akker in het Popelmondedal. Ook de Sprinkhanenstudiegroep en de Mollusken Studiegroep deden onderzoek in de ENCI-groeve. Op zaterdagavond was er een diner en daarna volgde weer onderzoek naar de nachtvlinders op de Sint-Pietersberg. Op zondag maakte de Werkgroep Plantensociologie wederom enkele vegetatieopnamen. De Plantenstudiegroep inventariseerde een ander deel van de ENCI-groeve en een deel van de Sint-Pietersberg.

Aantal soorten en aantal waarnemingen zoals waargenomen tijdens het Genootschapsweekend op de Sint-Pietersberg.

Studiegroepen

De **Wantsenstudiegroep** organiseerde in 2023 zeven excursies in de provincie Limburg en één in Duitsland. Telkens namen 10 tot 15 personen aan de activiteit deel. Bezocht zijn het Ecoduct Weerterbergen-Weert (43 soorten), Holtmühle Tegelen (40 soorten), Bemelerberg-Bemelen (77 soorten), tweemaal Pietersberg-Maastricht (78 respectievelijk 64 soorten) en tweemaal ENCI-groeve Maastricht (31 respectievelijk 52 soorten). De buitenlandse excursie ging naar de Schlangenberg in Aachen, maar helaas moest deze excursie na het middaguur worden beëindigd vanwege overvloedige regenval. Eveneens door de natte zomer zijn een tweetal excursies komen te vervallen (Meggelveld-Thorn en Heimansgroeve-Cotessen). De excursies naar de Pietersberg/ENCI-groeve werden georganiseerd in het kader van het Genootschapsproject 'Inventarisatie Pietersberg', dat in samenwerking met Natuurmonumenten wordt uitgevoerd. De excursie naar de ENCI-groeve leverde Nederland twee nieuwe wantsensoorten: de Zwarte boloochwants (*Geocoris ater*) en de Geelrandkromsprietwants (*Camptopus lateralis*). Over deze nieuwkomers verschenen publicaties in Entomologische Berichten en het Natuurhistorisch Maandblad. Daarnaast zijn in 2023 in het Maandblad nog een viertal artikelen over wantsen gepubliceerd: inventarisatie Het Rozendaal, inventarisatie Beegderheide: vondst eerste Rietbodewants (*Holcocranum saturejae*) en de vondst van twee nieuwe schorswantsen. Momenteel is nog een publicatie in voorbereiding over de

wantsen van de Breidberg-Driestruik passend in het themanummer over dat gebied. Ook in 2024 zullen weer de nodige excursies worden gepland, daarbij komt in dit jaar het zwaartepunt op de Meinweg te liggen.

De **Paddenstoelen Werkgroep Limburg** heeft ondanks de minder geschikte (droogte) periodes toch een redelijk compleet programma kunnen afwerken. Er zijn 13 excursies gehouden hoewel door extreme droogte enkele excursies zijn uitgevallen; die zijn echter op een geschikter moment ingehaald. Ook is er weer een uitstapje naar Duitsland geweest waar een weekend naar paddenstoelen is gezocht. De reguliere excursies zijn gemiddeld door 13 leden bezocht. Het grootste aantal deelnemers was op 25 november 2023 waarbij 26 personen in het Steinerbos aanwezig waren waaronder cursisten van de landelijke paddenstoelencursus. In 2023 zijn bijzondere soorten gevonden zoals de Vertakte collybia (*Dendrocollybia racemosa*), Grijsbruine zalmplaat (*Litopilus caelatus*), Dwergborstelbekertje (*Lasiobolus papillatus*) en Witgeringd mosklokje (*Galerina jaapii*).

Daarnaast waren er 18 practicum-avonden in het IVN-gebouwtje te Stein om de lastigere soorten ook microscopisch te onderzoeken. Deze avonden werden in totaal door 127 personen bezocht. Doordat dit gebouw, door werkzaamheden aan de toegangsweg in Stein, tijdelijk niet met een microscoopkist te bereiken was is het aantal practicumavonden ten opzichte van andere jaren iets teruggelopen. Het microscopisch gedeelte van dit practicum wordt verzorgd door Jo Bollen die dan met toestemming van Staatsbosbeheer (Bunderbos) en Limburgs Landschap (Kasteelpark Elsloo) steeds vier tot acht soorten verzamelde die hij besprak of die – waar nodig – op de microscopische kenmerken werden bekeken aan de hand van een determinatiesleutel. Hiervoor werden er gezamenlijk preparaatjes gemaakt van de betreffende soort om hoedhuidcellen (hyfen), sporen, basidiën (spoordragers), cheilocystiden (op de lamelsnede), pleurocystiden (op het lamelvlak) en caulocystiden (op steeltop) te bestuderen op vorm en eventuele versieringen (kristallen, wratjes enz.). Metingen worden meestal uitgevoerd in vergrotingen van 400 x of 1000 x (immersieolie). Met gepaste chemicaliën worden bepaalde kenmerken van bovengenoemde elementen blootgelegd, maar niet alle soorten (geslachten) bezitten al deze cystiden. Er is een aantal zeldzame soorten minutieus bekeken zoals: Blozende champignonparasol (*Leucoagaricus pilatianus*), Olijfkleurige slijmkop (*Hygrophorus persoonii*), Spikkelplooiparasol (*Leucoagaricus marriagei*), Gezellig taaisteeltje (*Mycenella trachyspora* var. *trachyspora*) en de Grote aderbekerszwam (*Disciotis venosa*). Ook zijn er weer extra avonden door Marc Houben opgezet om voor bepaalde groepen paddenstoelen een soort spiekbriefjes voor in het veld te maken, waardoor eenieder na zo een avond een goed inzicht heeft van de betreffende groep.

De **Werkgroep Driestruik** heeft in 2023 acht activiteiten gehouden in het natuurgebied de Driestruik. De eerste activiteit was het schoonmaken van de groeiplaats van Hengel (een bijzondere plant) door braamstruiken en opslag van Amerikaanse eiken te verwijderen. Op twee werkdagen is rondom de Akkerpoel alle opslag verwijderd en zijn de zandkuilen weer open gemaakt. Op de natuurwerkdag is er met een groep van 15 mensen gewerkt op de heide. Drie werkdagen is op drie verschillende plekken een stukje heide opgeschoond. Hier zijn veel bomen en struikjes afgezaagd of geknipt en het takafval is op houtstapels gelegd. De laatste dag is afgesloten met het opruimen van zwerfvuil. Gemiddeld waren er zeven mensen op een werkdag aanwezig. Ook is er samen met de gemeente Roermond

een subsidie aangevraagd voor drie betonpoelen in het gebied Breidberg-Driestruik. Een grote poel voor de Knoflookpad in de Breidberg en twee kleinere poelen voor Rugstreeppad in de Driestruik. Deze zijn in november aangelegd en waren in december al goed gevuld met water.

De **EPT studiegroep**. In 2023 is de EPT groep actief geweest in het voorjaar met de voortzetting van de inventarisaties in de Roer en de Bosbeek, met name om vast te kunnen stellen of de Bosbeek ondanks de droge jaren op de grens met Duitsland watervoerend is gebleven. Het antwoord is ja. Er is een permanent watervoerende voeding ter hoogte van de Rolvennen aan Duitse zijde. Dat resulteert erin dat echte waterbewoners zoals de vlokreeft *Gammarus pulex* en de nimfen van de eendagsvlieg *Leptophlebia marginata* hier nog kunnen leven. Over de inventarisaties van het stroomgebied van de Bosbeek wordt een artikel geschreven (volgend op de voordracht bij de Ecotop Meinweg 2022) dat mogelijk in de loop van 2024 in het Maandblad kan verschijnen.

In mei werd, vooruitlopend op de geplande inventarisatie in juni van de St. Pietersberg en de ENCI groeve, alvast een eerste bemonstering in een meertje in de ENCI groeve uitgevoerd. Helaas bleef het bij dit ene bezoek in het voorjaar omdat de waterpartijen in de groeve wegens verstoringgevoeligheid van het oehoe-paar en broedende plevieren later niet meer konden worden bezocht. Dat hebben we in september 2023 ingehaald in een gezamenlijke excursie van de EPT en de Wantsen Studiegroep. De resultaten zullen in de loop van 2024 beschikbaar komen. Voor 2024 wordt gedacht aan onderzoek naar de EPT fauna van diverse plassen/vennen in het beheergebied van het Limburgs Landschap.

In 2023 werden twee artikelen gepubliceerd over de EPT fauna

1. Tolkamp, van Maanen & Korsten, 2023. Haften, Steenvliegen en kokerjuffers in het Vlootbeekgebied. Natuurhistorisch Maandblad 112(1): 32-49, volgend op de inventarisaties in 2020-2022;
2. Bezemer, Dekkers, Daumal, Tolkamp & Peeters, 2023. De Negendoornige wintersteenvlieg (*T. schoenemundi*) in Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 112(11): 269-276, volgend op de inventarisaties van de afgelopen jaren en een door de WUR ingezet doctoraal onderzoek.

De **Sprinkhanenstudiegroep** heeft in de zomermaanden meerdere excursies georganiseerd. Daarnaast zijn sprinkhaangegevens verzameld tijdens excursies van de Wantsenstudiegroep. Dit heeft te maken met een overlap in onderzoeksmethoden, zoals het slepen in de vegetatie met een sleepnet en het gebruik maken van een klopnet voor het onderzoeken van takken van struiken en bomen. Zo heeft de Sprinkhanenstudiegroep deelgenomen aan het NHGL-inventarisatieweekend. Zes deelnemers onderzochten enkele terreinen op de Sint-Pietersberg/ENCI-groeve bij Maastricht. Er zijn toen alleen algemeen voorkomende soorten gevonden, waarbij veel soorten nog in het nimfstadium verkeerden. Daarna is het gebied met twee tot zes deelnemers nog enkele keren bezocht. Daarbij is het voorkomen van de zeldzame Lichtgroene sabelsprinkhaan op enkele locaties bevestigd. Ook zijn het Zwart wekkertje en de Boomkrekkel gevonden. In juli is onderzoek gedaan op enkele heiderestanten bij De Leegde en Wellensteijn in de omgeving van het Sarsven en De Banen bij Nederweert. Vijf deelnemers vonden er onder andere de Heidesabelsprinkhaan en het Zwart wekkertje.

In de loop van de zomerperiode is door vijf leden speciaal aandacht besteed aan de

mogelijke aanwezigheid van het Locomotiefje op en in de omgeving van de Wrakelberg in Zuid-Limburg. Deze soort is maar van drie regio's in Nederland bekend. Na drie excursies is de aanwezigheid van twee kleine populaties vastgesteld. Andere bijzondere soorten die zijn aangetroffen zijn de Weidesprinkhaan, de Grote spitskop en het Zoemertje.

De **Mollusken Studiegroep Limburg** heeft in 2023 twaalf werkavonden gehouden. In het water levende mollusken kregen extra aandacht. Deze worden bij inventarisaties vaak minder goed onderzocht, reden om er vanuit de studiegroep wat extra aandacht aan te besteden. Bijzonder was de vondst van de Gladde erwtenmossel (*Euglesa hibernica*) in de Venkebeek.

In het programma waren negen excursies opgenomen, verdeeld over heel Limburg. Daarnaast is er nog een aantal bijzondere excursies buiten het programma uitgevoerd. Het gemiddeld aantal deelnemers was vier, een enkele keer was er een gast bij aanwezig. Ook is er een bijzonder project uitgevoerd: er is onderzoek gedaan naar de Zegge-korfslak en de Nauwe korfslak in het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal. Beide soorten zijn zeer kritisch wat hun habitat betreft en enkele droge zomers op rij hebben de populaties sterk gedecimeerd. Het onderzoek was aangevraagd door Natuurmonumenten om hun te kunnen adviseren met betrekking tot beheermaatregelen.

Een van de excursies uit het programma vond in de Dijlevallei in België plaats, bij Oud-Heverlee. Dit was een gezamenlijke excursie van de Belgische Vereniging voor Conchyliologie, de Nederlands Malacologische Vereniging en de Mollusken Studiegroep Limburg (22 april 2023). Het onderhouden van nationale en internationale contacten is altijd nuttig om op de hoogte te blijven van de nieuwste ontwikkelingen. In 2023 heeft dat onder andere geleid tot nieuwe vondsten van de Zuidelijke glansslak (*Morlina glabra*) die langs de Maas vanuit België Nederland bereikt heeft.

Een tip leidde tot de ontdekking van een kleine populatie van de Pastaslak (*Eobania vermiculata*) bij Neercanne Een bijzondere vondst omdat deze soort uit het mediterrane gebied afkomstig is. Dit was weer reden om meer te kijken naar de import van tuinplanten en de soorten die hierop meeliften. Bij een bedrijf in Sint Odiliënberg leverde dat vijf soorten op die zich in de toekomst mogelijk in Limburg kunnen vestigen.

Heel verheugend is dat het werk aan de atlas van de in Limburg voorkomende landslakken in 2023 flinke vooruitgang geboekt heeft en deze in de laatste fase van bewerken zit. Vrijwel al het schrijfwerk is gedaan, er zijn nog wat puntjes op de i te zetten. Hopelijk zal de atlas in 2024 kunnen verschijnen.

De **Plantenstudiegroep** was actief met het inventariseren van diverse kilometerhokken tijdens de zogenaamde streepexcursies. In 2023 waren er zeven streepexcursies met gemiddeld zeven deelnemers en 160 plantensoorten. In de wintermaanden waren er twee lezingen, een lezing over de flora in de Eifel door Olaf Op den Kamp en een lezing over de flora van de vloeiveiden in Belgisch Limburg door Bert Berten.

De **Plantensociologische Werkgroep** heeft tussen eind maart en half oktober ongeveer 90 excursies georganiseerd. Per excursie waren er gemiddeld drie of vier deelnemers. Tijdens elke excursie werden er drie of vier vegetatieopnamen gemaakt. Onze eigen database bevat inmiddels ruim 600 vegetatieopnamen. Veel van de

excursies stonden in het teken van ons project 'De vegetatie van het Mergelland'. In dit meerjarige project proberen we een lokale typologie op te stellen van met name vegetaties van graslanden en bossen, gebonden aan kalk. Ook werden veel opnames gemaakt in het kader van ons 'Grensmaas-project' en het 'Zink-project'. Verslagen zijn gemaakt voor verschillende terreinbeherende organisaties in Nederland, België en Duitsland. In het winterseizoen werd er een drietal bijeenkomsten georganiseerd in het Natuurhistorisch Museum in Maastricht. Hier kwamen inhoudelijke en organisatorische onderwerpen aan bod. Er hebben zich ruim 60 mensen bij de werkgroep aangemeld, waaronder negen leden uit Belgisch Limburg en zes uit de omgeving van Aken. De werkgroep is dan ook grensoverschrijdend actief in het gebied tussen globaal Tongeren, Sittard, Aken en Luik. 28 leden zijn ook daadwerkelijk actief geweest in het afgelopen jaar bij één of meer activiteiten; 22 personen hebben bijgedragen aan de organisatie van de werkgroep, bijvoorbeeld door een excursie te leiden.

De **Herpetologische Studiegroep** organiseerde drie excursies. Op 10 mei werd de Moeselpeel bezocht. Hoewel de aantallen wat laag waren was het vooral de soortenrijkdom die ons heel tevreden stelde. Met her en der nog wat poelen met Amerikaanse hondsvij, wat de amfibieënpopulatie geen goed doet, werden al snel mooie soorten als Kleine watersalamander, Alpenwatersalamander, Bastaardkikker, Bruine kikker en Poelkikker ontdekt. Aan de rand zat een zonnende levendbarende hagedis. In twee poelen werd de Kamsalamander aangetroffen, zowel volwassen dieren als eieren. Deze soort was niet eerder in de Moeselpeel aangetoond. Op 1 april werd het natuurgebied Loozerheide van Natuurmonumenten bezocht. Na een wat moeizame start kwamen de soorten uiteindelijk binnen druppelen. Absolute klapper was de vondst van een jong-volwassen Knoflookpad man! Het is de eerste keer in de geschiedenis van de HSL dat tijdens een excursie een knoflookpad in een schepnet belandde! Even later werd in dezelfde poel ook een eisnoer van de Knoflookpad aangetroffen.

Verder werden Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander in de poelen gevonden. Op het einde van de excursie kon ook eindelijk de Alpenwatersalamander bevestigd worden in een waterhoudende, beschaduwde laagte.

Op 15 april werden rondom het Vijlenerbos Vinpootsalamanders gevonden, maar niet meer op alle verwachte plekken.

Tijdens het Genootschapsweekend in de ENCI-groeve werden Vroedmeesterpad, Rugstreepad, Alpenwatersalamander, Kleine watersalamander, Levendbarende hagedis en Hazelworm gevonden.

Op 16 september vond de jaarlijks adder-excursie op de Meinweg plaats.

In het Bosbeekdal werd onder de eerste plaat een vervellingshuid van de Gladde slang gevonden. Daarnaast werden er de Levendbarende en de Zandhagedis gespot. Zowel adulten als juvenielen. Ook werd een juveniel mannetje Adder gevonden die mooi opgerold in de zon lag. We vonden ook nog een Hazelworm onder een van de platen. Al met al was het een zeer geslaagde dag, waarbij in de korte zoektijd toch nog alle vijf reptielensoorten van de Meinweg konden worden aangetoond.

In december is er een varia-avond geweest over het monitoren van de Bruine kikker door Harry van Buggenum. Victor van Schaik ging in op het Kamsalamanderonderzoek in Daalenbroek. Pieter Puts blikte terug op het excursieseizoen 2023.

De Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven bracht zes SOK-Info's uit met mededelingen over bijeenkomsten, over wetenswaardigheden rondom de kalksteengroeves en ander nieuws.

Kringen

De **Kring Roermond** organiseerde zes avonden met gemiddeld 23 belangstellenden. Er waren lezingen over de natuur in Weert naar aanleiding van het boek Het Eiland van Weert door Olaf Op den Kamp, over natuur in de stad door Renata Bruinsma, over de insecten in kalksteengroeves, over solitaire bijen door Arno van Stipdonk, over het Edelhert en de Rugstreeppad door Wouter Jansen, over Patrijzen in Ospel door Willem Maris, over het Nationaal Park de Meinweg door Jan Oosterman, over de Raaf door Jan Boeren. Bovendien was er een wandeling samen met IVN Roermond door de Lus van Linne met 15 deelnemers.:

De **Kring Heerlen** organiseerde wederom diverse lezingen en excursies. Zo gaf Stef Keulen een lezing over Sneeuwkllokjes in Limburg, Ernest van Asseldonk over de Blauwe kiekendief, Mark Smeets over paddenstoelen, Leon Hupperichs over IJsland, Pieter Puts over flora en fauna in het agrarische gebied en Olaf Op den Kamp over natuur rondom de Meinweg.

Olaf Op den Kamp leidde een watervogelexcursie naar de Molenplas nabij Stevensweert. Ook waren er drie avondwandelingen onder leiding van de bestuursleden: naar het Geuldal bij Wijlre, bij Cottessen en naar het Lombergerbeekdal bij Vijlen.

In 2023 zijn er bij **Kring Maastricht** zeven lezingen, één discussieavond en drie excursies gehouden. Bij de lezingen waren er gemiddeld 47 toehoorders, die in het museum aanwezig waren of thuis (via Zoom) meekeken. Bij de discussieavond in samenwerking met het IVN en CNME over de klimaatadaptatie in de stad waren er 40 bezoekers. De in de zomermaanden georganiseerde excursies hadden het maximaal 19 deelnemers.

4 HUISVESTING EN PERSONEEL

Het Natuurhistorisch Genootschap is gevestigd in Office Hotel Nero aan de Kapellerpoort 1 te Roermond. Ook zijn hier de collegae natuurorganisaties IVN, NMF Limburg, Grenspark Maas Swalm Nette en Ons WCL gehuisvest. Dit maakt onderlinge kennisoverdracht en samenwerking laagdrempelig. Het zijn graag geziene sparring partners. Met hen ontstond het idee om gezamenlijk met de Natuur- en Milieufederatie Limburg in juni een bijen- en bermensymposium te organiseren.

De activiteiten van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg in de vorm zoals we die al jaren kennen zijn alleen mogelijk dankzij de enorme betrokkenheid en motivatie van vele vrijwilligers. Dit is met name van belang bij groots opgezette activiteiten zoals het Genootschapsweekend waarbij vrijwillige waarnemers van onschatbare waarde zijn. Ook de vrijwillige hulp bij het bemannen van de stands op de diverse Natuurontmoetingsdagen wordt met grote erkentelijkheid gewaardeerd. De professionele bezetting van het kantoor bestond in 2023 uit:

- Olaf Op den Kamp (kantoormanager, 32 uur per week);
- Ellen Zwart (financieel-administratief medewerker, 20 uur per week).

De procentuele verdeling van de arbeidstijd van de kantoormanager was als volgt:

Omschrijving	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Kantoor, organisatie, bestuur, kringen & studiegroepen	51	51	55,5	54,5	54	62	48	71
Redactie Natuurhistorisch Maandblad	22	21,5	23	20	14	19	15	15
Projecten en overig	17	15	9	14	20	4	0	0
Stichting Natuurpublicaties Limburg	10	12,5	11	10	9	8,5	33	7

5 MAANDBLAD EN PUBLICATIES

In 2023 verscheen de 112^e jaargang van het Natuurhistorisch Maandblad. Deze jaargang telde twaalf nummers, waaronder een themanummer over het dal van de Vlootbeek. In totaal telde de jaargang 312 pagina's. Er verschenen diverse artikelen over insecten, zoals over een vijfjarig onderzoek aan wantsen op de Beegderheide door de Wantsenstudiegroep, over haften, steenvliegen en kokerjuffers in het Vlootbeekgebied door de EPT-studiegroep, over de ontdekking van exotische zangcicades op diverse plekken in Limburg, over de ontdekking van de Sneeuwbalwespvlinder als nieuwe Nederlandse soort, over de status van de Juchtleerkever in Limburg en over de Venwitsnuitlibel in Limburg. Op vissengebied werden de knelpunten voor de Atlantische zalm rondom de ECI-centrale in beeld gebracht. Een uitgebreid artikel ging in op de verspreiding van de Gladde slang in Limburg en aangrenzende gebieden. Over zoogdieren verschenen er drie artikelen: over de Das in het Vlootbeekdal, over albinisme bij Egels en over de winterverblijven van Laatvliegers. Verder werden er wederom diverse boeken en publicaties becommentarieerd.

Leden ontvangen hun maandblad per post of als PDF per e-mail. Medio 2023 zijn we overgestapt op verzending van het maandblad in papieren enveloppen omdat dit milieuvriendelijker is dan de verzending in de plastic wikkels. Alle maandbladen zijn digitaal beschikbaar via de website van het NHGL en tevens via natuurtijdschriften.nl. Niet-leden konden tot dit jaar alle maandbladen ouder dan twee jaar digitaal raadplegen.

De redactie van het Natuurhistorisch Maandblad bestond anno 2023 uit acht personen die op vrijwillige basis het redactiewerk uitvoerden. Ook de controle van de Engelse samenvattingen werd wederom door Jan Klerkx als vrijwilliger uitgevoerd.

De Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven brengt met ondersteuning van het Genootschap haar eigen tijdschrift SOK-mededelingen uit. In 2023 verschenen weer

twee SOK-Medelingen. In SOK-medelingen 79 stonden diverse artikelen, zoals over diefstal van een flinke partij mergelblokken in de Grote berg, een hernieuwede kijk op Cousin, de afdeling in een waterput in de Kerkstraat te Zichen, de Witten steijn van Canreberghe in 1418 en over een Brandenburgse soldaat in de Jezuïetenberg. In oktober 2023 verscheen SOK-Medelingen 80. Dit themanummer van de auteurs Patrick Semmeling, Valère Ceulen, George Ceulen en Rob Visser beschrijft de zogenaamde 'PC' opschriften in de Sint Pietersberg. Deze worden in bergloperskringen al jarenlang gelinkt aan P. Ceulen, burgemeester van Sint Pieter in de 19e eeuw. De genoemde vier SOK-leden, waaronder ook twee nazaten van de burgemeester, vormden een werkgroep om via archiefonderzoek en ondergronds inventarisatiewerk te kijken of dit wel juist was. Via de geschiedenis van de familie Ceulen en diverse bijzondere PC's belandden de onderzoekers uiteindelijk bij een erkend hardschriftdeskundige, die van doorslaggevende betekenis bleek bij de eindconclusie. Alle oudere SOK-medelingen, evenals alle uitgaven van SOK-info en andere uitgaven als de Steunpilaar (uitgave van de Ir. D.C. van Schaik stichting), zijn ook digitaal beschikbaar, zowel op een DVD als via de website.

Verschillende studiegroepen, zoals de Paddenstoelenstudiegroep, geven ook een (digitaal) periodiek of mededelingenblad (voor leden) uit. In wisselende oplage en verschijningsfrequentie zijn dat convocaties, waarnemingenverslagen of notulen van bijeenkomsten. Daarbij wordt gebruik gemaakt van websites, digitale nieuwsbrieven en mailgroepen, maar er zijn ook meer traditionele papieren nieuwsbrieven.

Bij de Stichting Natuurpublicaties Limburg verscheen het boek 'Sleutel voor uitgebloeide orchideeën van Nederland en België', geschreven door Jean en Marijke Claessens. Het geeft een overzicht van de in deze landen voorkomende orchideeën, zowel in vegetatieve, bloeiende als uitgebloeide toestand. Dit boek werd feestelijk gepresenteerd tijdens een bijeenkomst op 9 mei in het Natuurhistorisch Museum in Maastricht. Verder verscheen er een herdruk van het boek 'De Geleenbeek, beleef de natuur in verandering' dat inmiddels was uitverkocht.

6 PROMOTIE EN PUBLICITEIT

De jaarlijks terugkerende Genootschapsdag werd op zaterdag 11 februari gehouden. Dit jaar voor het eerst op een nieuwe locatie, namelijk zaal Don Bosco in Heel. De korte lezingen in de ochtend gingen in op sterk gelijkende paddenstoelen, de nachtvlinders van de Sint-Pietersberg, de Aziatische hoornaar in Limburg, over de Bittervoorn, het nieuw te verschijnen boek over de Meinweg en op het verschil tussen de Gewone en de Witgerande tuinslak. Tevens werd die dag de Algemene ledenvergadering van het Natuurhistorisch Genootschap gehouden. Tijdens de middagpauze werd er onder leiding van Math de Ponti in de omgeving gewandeld. In de middag waren er lezingen over de restauratie van de vuursteenmijn in het Savelsbos, over de vegetatie langs de Maas, over de Oehoe en zijn geluiden, over het natuurherstel bij Cartils, over de sleutel voor uitgebloeide orchideeën en over de Sint-Pietersberg. Tijdens de Genootschapsdag waren er circa 100 bezoekers aanwezig.

Het Genootschap was met een stand aanwezig op de Likona-dag in Diepenbeek, op de Ecotop de Pelen in Ospel, tijdens het symposium Soortendiversiteit in het Provinciehuis, op de Vlinderdag in Wageningen, op de beurs Ouderen in het groen in

Roermond, tijdens het bijensymposium in Maasbracht, op de Ecotop Meinweg in Daelenbroek, tijdens de Limburgse Vogelavond, op de Ecotop Maasduinen in Arcen en op de RAVON- en de FLORON-dagen in Nijmegen.

7 BELEIDSBEÏNVLOEDING

Het Natuurhistorisch Genootschap wordt regelmatig door zijn leden en achterban op de hoogte gesteld van projecten of situaties waarbij natuurwaarden in het gedrang raken of zijn. Als er wettelijke, veelal planologische, procedures nodig worden geacht worden indieners van zienswijzen steeds op weg geholpen via contacten met de Natuur- en Milieufederatie. In 2023 heeft dit niet tot procedures geleid.

Leden van het Natuurhistorisch Genootschap nemen deel aan diverse overlegorganen en -gremia; onder andere:

Overlegorgaan	Deelname
Beheercommissie Stichting het Limburgs Landschap	Rob Geraeds
Korenwolf commissie	Olaf Op den Kamp
OBN Heuvelland	Jan Hermans
Raad van Toezicht Stichting RAVON	Rob Geraeds
Algemeen en Dagelijks Bestuur Faunabeheereenheid Limburg (DB mede namens de Dierenbescherming & Natuur- en Milieufederatie Limburg)	Harry Tolkamp
Overleg Groene Organisaties Maastricht	Frank Oelmeijer
Roermonds Natuur- en Milieuoverleg	Noud de Ponti
Natuurrijk Limburg	Ton Lenders
Wolvenplatform Limburg	Olaf Op den Kamp

Ten behoeve van wetenschappelijke studies, het schrijven van artikelen en hoofdstukken in boeken of beleidsbeïnvloeding kunnen leden een beroep doen op het waarnemingenarchief zoals dat via Waarneming.nl in de NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna) opgeslagen is. Deze informatie kan benut worden in planologische procedures, om positieve invloed op beheer van natuurterreinen uit te oefenen of om artikelen van betrouwbare waarnemingen te voorzien. Er is in 2023 een samenwerking met Observation International aangegaan.

8. VOORTGANG PROJECTEN

Project	Voortgang in 2023
Flora van Zuid-Limburg	In 2023 is verder gewerkt aan de validatie van de soorten t.b.v. de atlas.
Atlas van landmollusken in Limburg	<p>Na zo'n 10 jaar werken begint het project met de werktitel 'molluskenatlas' het eindpunt te naderen. Het boek van circa 600 pagina's zal als volledige titel krijgen 'Landslakken van Limburg, beschrijving, verspreiding en ecologie van de in Limburg waargenomen soorten, met tabellen voor de huisjesslakken en de naaktslakken'. Behalve algemene hoofdstukken zijn er 102 soorten in opgenomen. Van elke soort wordt een beschrijving en de verspreiding gegeven, worden de biologie en ecologie, de habitat en de biotoop besproken. De verspreidingskaarten berusten op bijna 15.000 waarnemingen. De beschrijvingen worden ondersteund door foto's van de slakken, vaak zijn er ook detailfoto's opgenomen. Aan het eind van elke soorttekst wordt een foto opgenomen die een specifieke biotoop toont waarin de soort voorkomt. In de teksten wordt per soort een diagram opgenomen dat de door de soort bewoonde biotopen aanduidt.</p> <p>Het schrijfwerk is vrijwel gedaan. Ook zijn veruit de meeste foto's klaar. Voor de circa 5% van de foto's die niet van eigen hand zijn moet nog toestemming gevraagd worden om ze te mogen gebruiken. De diagrammen en kaarten zijn klaar, enkele worden nog verbeterd. Wat rest is het maken van een index, flaptekst, voorwoord en nog wat zaken die rondom een boek gebruikelijk zijn.</p>
Landschapsbiografie Nationaal Park De Meinweg	In 2023 vergaderde de redactie meermaals over het project landschapsbiografie Nationaal Park De Meinweg. De teksten werden grotendeels voltooid en er werd ook al een start gemaakt met de opmaak van de kaders en hoofdstukken. De planning is om het boek in het voorjaar van 2024 uit te brengen.
Natuuronderzoek in de Nationale Parken	De Limburgse Nationale Parken maken een transitieproces door. Dit houdt in dat er binnen een periode van drie jaar (2021-2023) een ambitedocument moet worden opgesteld waaruit duidelijk wordt wat de streefdoelen van elk park zijn. Het Natuurhistorisch Genootschap participeert hierin door voor NP De Meinweg een landschapsbiografie te maken. Voor alle Limburgse Nationale Parken wordt door het NHGL een onderzoekagenda opgesteld waarin met name het natuuronderzoek door vrijwilligers ('citizen science') wordt gestimuleerd. Daarmee is onlosmakelijk de organisatie van een Ecotop verbonden die door het NHGL samen met Stichting

Koekeloere en de belangrijkste terreinbeheerders inmiddels in elk park ieder jaar wordt georganiseerd.

Al eerder is voor de periode 2021-2024 door de Provincie Limburg aan het NHGL een stimuleringsubsidie (SILG-subsidie) voor onderzoek in en rond de bestaande Nationale Parken toegekend (projectcoördinator Ton Lenders). Aan de ongeveer 120 onderzoeksprojecten werken inmiddels meer dan 160 (amateur)onderzoekers mee. Deze subsidiemogelijkheid loopt eind 2024 af.

9 FINANCIËN

De totale exploitatiekosten bedroegen in 2023 € 180.404,-. Het boekjaar werd afgesloten met een negatief saldo van € 17.368,-. Dit is een optelsom van plussen en minnen, die voor het grootste deel een incidenteel karakter hebben. Hieronder staan enkele blikvangers.

Uitgaven

De bureaunkosten zijn aanzienlijk hoger door het aanschaffen van materialen zoals hardware en presentatiematerialen.

Ook in de studiegroepen en kringen is dit jaar fors geïnvesteerd. Het Genootschap heeft bijgedragen aan de kosten van de cursussen voor de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven. Diverse studiegroepen hebben materialen aangeschaft en hun leden incidenteel in het zonnetje kunnen zetten.

De kosten van onze kantoormedewerkers (1,3 fte) waren circa € 8.000,- hoger dan begroot omdat de verlofrechtverplichting hoger werd doordat minder verlofuren zijn opgenomen. Daarnaast heeft volgens de CAO twee keer een indexatie plaatsgevonden.

De bestuurskosten zijn hoger uitgevallen (€ 976,-). Inbegrepen in deze post zijn kosten voor het afscheid van een vaste vrijwilligster en aftredende bestuursleden als gevolg van het opheffen van het algemeen bestuur.

Er is bewust voor gekozen om de Genootschapsdag aantrekkelijker te maken. In plaats van een school is nu gekozen voor een moderne zaal met gefaciliteerde mogelijkheden.

Door de onverwachte organisatie van het Bermen- en bijensymposium samen met de Natuur en Milieufederatie waren de hiervoor gemaakte kosten niet begroot.

Inkomsten

Zoals ieder jaar ontving het Natuurhistorisch Genootschap een zeer gewaardeerde subsidie van de Provincie Limburg ter hoogte van € 110.606,-.

Daarnaast waren er natuurlijk de contributies van de leden en instellingen die bij het Natuurhistorisch Genootschap zijn ingeschreven, ter hoogte van € 61.362,-.

De Gemeente Maasgouw heeft een bijdrage geleverd aan het artikel Wantsen op de Beegderheide.

De overige verkopen van publicaties en Maandbladen vielen dit jaar tegen.

Meer en gedetailleerde informatie is opgenomen in de jaarrekening 2023

Het Bestuur.